

Referat af møde i Arbejdsgruppen Bremsbøl Sø Tirsdag den 21. oktober 2020

Til stede: Carl, Lorenz, Jesper, Svend Anker og Mathias samt Søren og Emilie fra sekretariatet.
Afbud fra Hjørdis og Martin.

Dagsorden:

1. Nyt fra sekretariatet, herunder:
 - a. Skifte i reservatansvarlig for Bremsbøl Sø; Emilie og Søren bytter nogle reservater
 - b. Nyt fra gruppen
2. Afsluttede, løbende og kommende arbejdsopgaver. Vi kigger på et skema over dem og fylder på
3. Yngleøen
4. Græsningen
5. Fugleovervågningen
6. Vildtsvine-hegnet
7. Rekruttering af nye til gruppen
8. Kalender: datoer for næste arbejdsdage/næste møde og evt. åbent hus
9. Evt.

Mødet startede med en fælles besigtigelse kl. 15, hvor vi mødtes ved skjulet ved Bremsbøl Sø. Derefter kørte vi til Hanne og Uwe på SovGodt8 Bed & Breakfast. Her holdt vi møde og fik varm suppe, kaffe og kage.

Ad 1) Søren og Emilie fortalte om nyt fra sekretariatet

Adresselisten blev sendt rundt. Hjørdis har solgt sit hus og skal flytte. Hun udtræder af gruppen og skal slettes på listen. Lorenz tilbød at overtage hendes ugentlig græsnings slåning fra p-pladsen til skjulet. Lorenz må huske at sende regning på benzin til fonden.

Ad 1 a) Søren og Emilie bytter som reservatansvarlige her i efteråret 2x2 reservater med hinanden. Emilie får Sølsted Mose og Bremsbøl Sø, og Søren får Gundsømagle Sø og Vaserne.

Der er nu for alvor kommet mårhunde-, mink- og vaskebjørnregulering i gang ved Bremsbøl Sø. Jægerne, Steffen og tre andre får lov at prøve sig med vildtkamera og baitplads. Søren får aftalen på plads og giver en skriftlig tilladelse for et år, som jægerne altid skal have med ud i reservatet. Baitpladsen skal være godt skjult og ikke kunne ses fra skjulet. Søren får løbende tilsendt billeder fra vildtkameraet og følger det tæt. Steffen (jagtleder) er blevet opfordret til at tale med Jesper (kvægholder) nu og da. Opleves der, imod forventning, helt eventuelt problemer med reguleringen, bør gruppen henvende sig til Søren.

Ad 1 b) Nyt fra gruppen

Gruppen fortalte bl.a. at der på den tyske side, hvor å-diget er lavere end på nordsiden, har været en oversvømmelse på ca. 37 ha med vand fra åen. Der er planer om et vådområdeprojekt på denne side. Det rummer store perspektiver for Bremsbøl Sø, hvis der ekstensiveres der og sættes vand på her. Det bliver formentligt en løsning med vinteroversvømmning af markerne, som lægges ud i græs eller slæt.

Der er ikke set ræve ved Bremsbøl Sø længe og heller ikke hos Lorenz (nabo).

Det er et problem, at autocampere parkerer og overnatter på vores meget lille p-plads. Gruppen ønsker skilt fra sekretariatet sat op med "camping og autocamper forbudt" på p-pladsen. Der er over året set 10-12 autocampere.

Vores gæster kan ikke sortere affaldet ved Bremsbøl Sø. Gruppen har brug for en løsning med et affaldsstativ mere, ligesom der er ved p-pladserne i Sølsted Mose. De ønsker et stativ til dåser og et til restaffald. Der går også mus og rotter i skraldespandene, og de gnaver huller og slæber affaldet ud. Lorenz mener at have en gitterfaldsspand hjemme, som måske kan bruges til en start. Emilie forhører hjemme hvilke mere permanente og pænere løsninger, der kan blive råd til.

Gruppen udtrykker, at det fortsat er et problem, at folk går på og langs diget og lufter, ofte løse, hunde. Det er skidt for fuglelivet. Der er også flere gange set MTB cyklister, som kører på diget vestfra. Alle fugle forsvinder. Gruppen ønsker, at der også skal skiltes i vestdelen af reservatet med "adgang forbudt på diget". Fra vestenden er det ikke muligt at se, at det er Fugleværnsfondens reservat, og at der er adgang forbudt på diget.

Gruppen ønsker tillige, at der kommer skilte op med "Ingen adgang - tyr i fold", og et andet med "Dyrenes ejer + telefonnummer til Jesper" -> Emilie & Allan

Ad 2) Udførte og kommende arbejdsopgaver

Med god hjælp fra gruppen er opgaverne i skemaet opdateret. Se nedenfor.

Ad 3) Yngleøen

Det var planlagt, at yngleøen skulle være slået og afbrændt i foråret/vinter. Carl fortæller, at Benne fra Tønder Kommune, som kommer med båd og mand, desværre havde travlt med andet i februar. Derefter kom COVID-19 nedlukning i foråret. Det er derfor vigtigt, at yngleøen afbrændes eller afslås til vinter. Carl fortæller, at det med tiden er blevet meget vanskeligt at komme over til øen på grund af det lave men meget glatte smat/silt imellem øen og fastlandet. Gruppen fortæller, at strømninger og bølgeslag med den hårde vestenvind har taget silt og sand fra vestsiden af søen og aflejret det omkring yngleøen i større mængder. Yngleøen er nu næsten landfast med en meget klæg og glat masse. Ræve og mårhunde kan nemt gå lige over til øen. Der skal graves op rundt om øen i 10 meters bredde, før den virker igen. Sandet/siltet, der skal graves op, kan evt. lægges andet sted i reservatet, hvor der er behov for opfyld, bl.a. ved de tiltrængte kvægovergange over den gamle å og i grave/grøfter, som mangler, førend det lange smalle område her kan afgræsses godt.

Der skal formentligt ansøges om og gives dispensation fra NBL paragraf 3 hos kommunen, før den løsning kan benyttes. Emilie arbejder videre med mulige løsninger. Der skal formentlig også søges penge til det, da det formentlig bliver bekosteligt.

Ekstra punkt som kom op på mødet

Ombygning af skjulet – v. Søren efter opfølgende samtale med Martin efter mødet.

Projektet med ombygning af skjulet er i gang. Første fase med platformen på ydersiden af skjulet er lavet færdig. Fase to er udskiftning af klaplåger til skydevinduer. Martin har hånd i det, og Michael Callesen er i gang. De nuværende, alt for tunge, låger bliver erstattet af énvejsglas i seks vinduer. De fire store bliver skydevinduer, og der kommer til at være to mindre, faste vinduer i siderne. Der skal også laves konstruktiv træbeskyttelse eller sættes drypkanter op rundt om de nye vinduer, eftersom regnvand løber ind til konstruktionen gennem de nuværende vinduesklaplåger. Det leder til råd.

Der er også udarbejdet nye friseplancher til placering over de nye vinduer i skjulet. De er færdiglavede og står hos Martin. Martin og Michael Callesen sætter dem op, når de nye vinduer er sat i. Marco Brodde har lavet tegningerne, som sidder på en slags metalbund.

Midlerne til dette er en del af Tøndermarskinitiativet. Martin koordinerer.

Michael Callesen opsætter også en ny stolpepæl vest for skjulet, som er magen til dem, vi bruger andre steder. Præcis anvist fra Martin (se også kort fra sidste referat indsat herunder). Hertil indkøber Martin en kæde, to øjer (det ene bukkes helt ind om kæden) og en refleks, som sættes mellem pæl og skjul. Der skal også et lille FVF-skilt på selve kæden med tekst om "Adgang på diget forbudt af hensyn til fuglelivet". Det sidste sørger sekretariatet for kommer over til Martin. Se kortet (næste side):

Der er blevet udarbejdet en stor fotoplanche til første fag på gangbroen op mod skjuleet, umiddelbart til venstre for den kommende kædeafspærring. Planchen står hos Martin. Det er ikke en vellykket løsning, syntes formanden. Han tager den med til gruppen til fremvisning. Den skal måske sættes op eller laves om. Allan er nu glad nok for den.

Ad 4) Afgræsningen i 2020

Det er gået fint i år. Men der har været en ulv inde på arealet, og Jespers kvæg er skræmt og ikke længere til at komme i nærheden af. Hvis der fortsat kommer ulve ind til kvæget, skal det undersøges, om Jesper/Fugleværnsfonden kan søge penge til ulvesikkert hegn. Forekomst af ulv skal dog dokumenteres grundigt, før det er muligt at få støtte.

Det er blevet klart efter denne græsningssæson, at der skal mere til, førend Jespers kvæg kan afgræsse det lange smalle mellemstykke imellem søen og det gamle grøfte/å løb godt nok, og på den måde forbedre fuglelivet. Kvæget "strander" i en "blindtarm" og søger derfor ikke ud i denne lange delfold. Der er brug for kvægovergange(e), f.eks. med rørføring med å-sand over eller ved at lægge sand fra opgravning omkring yngløen bl.a. i østenden. Jesper og Emilie arbejder videre med dette efter mødet. Det kan være, der skal søges tilladelser hos kommunen vedr. dette.

Ad 5) Fugleovervågningen

Søren har kigget på tallene for 2020 efter mødet. Martin har igen i år udført en meget grundig fugleovervågning. Antallet af ynglefugle er godt og stort. Data kan ses i DOFbasen nu og i Fugleåret 2020, når den udkommer næste efterår. Der er i 2020 set og talt hele 32 ynglende fuglearter og dertil 28 ynglefuglearter på naboarealer, som også er indrapporteret på DOFlokalteten Bremsbøl Sø. Der er i alt 94-135 ynglepar, heraf 59-93 par i selve reservatet. I de tre foregående år har der været ca. 100-110 ynglepar og i alt omkring 50 ynglende fuglearter. Det er inkl. de arter, der yngler på naboarealerne tæt ved, som kan opleves fra reservatet. I 2020 kunne blandt andet opleves følgende ynglende fuglearter: fjordterne, rørdrum, rørhøg og f.eks. de rødlistede arter; gravand, atlingand, skeand, trolldand, toppet lappedykker, blichøne, rødben, vibe, sanglærke, rørsparv, rørsanger og gøg. I alt var der imellem 16-20 forskellige jordrugende fuglearter med total imellem 34 og 58 ynglepar. Det er lidt overraskende, da vi her i efteråret kan konstatere, at der både er ræv, mårhund (mindst 2, men de kan jo været flyttet ind siden) og ulv fra tid til anden i reservatet. Hold endelig øje med alt hvad I ser og indberet meget gerne i DOFbasen og også direkte til Søren, hvis det er noget helt særligt - f.eks. ulv eller særlige usædvanlige eller sjældne fugleoplevelser.

Ad 6) Vildtsvinehegnet

Vildtsvinehegnet er jo desværre kommet op (se også mere herom i sidste referat). Der er huller under hegnet igennem de store rør ud til åen og tillige mindre huller (20x20 cm) med mellemrum i hegnet. Jesper fortalte, at han har talt med en NST-mand, han stødte på. NST vil til at sætte gitterværk i de store rør, der leder vand ind og ud af søen fra grænseåen, hvoraf en god del jo ligger på den anden side af vildtsvinehegnet. Vi har i sekretariatet intet hørt om det, vi undersøger.

Ad 7) Rekruttering af nye til gruppen

Vi glemte punktet. Det er fortsat relevant, at gruppen holder sig tæt på Uwe og Hanne på SovGodt8. De har gode kontakter i byen (Sæd), og en del af borgerne kan nok inviteres med til arbejdsdage i reservatet eller andet. Man kan starte med at huske at invitere dem til dem planlagte ture og komme ind til Uwe og Hanne med foldere og turfolder fra tid til anden.

Ad 8) Datoer

Kalender: datoer for næste arbejdsdage, næste møder og evt. Åbent Hus.

Olieringsdag for skjulet. Carl bestemmer en dato, men tentativt **den 10. april 2021**. Carl skriver ud.

Arbejdsgruppen lægger selv indbyrdes yderligere arbejdsdage. Carl indkalder. Fonden vil meget gerne på næste planlægningsmøde vide hvilke datoer, gruppen har været i gang. Bestyrelsen og andre følger spændt og interesseret med og læser vores referater.

Planlagte ture i 2021 til turfolderen – Allan og Jørn tager den med Martin.

Næste planlægningsmøde bliver **den 5. oktober kl. 15** i skjulet og derefter møde hos Uwe og Hanne. Emilie planlægger og sender dagsorden ud.

Ad 9) Evt.

Yderligere til skjulet. Gruppen vil algeafrensning og oliere skjulet. Carl har været i gang, men det afventes, at skjulet er tørret op igen. Det bliver længere henne på foråret. Måske i tørre dage i april eller til højsommer. Søren foreslog sidst, at gruppen bruger linolie. Gruppen har fået leveret en linoliefernis fra Michael Callesen. Carl syntes, det er noget værre skidt. Carl skriver ud om dato (tentativt den 10. april 2021).

Sidste nyt om sortterne-redeflåder: de har været sat i 2020, men desværre ingen ynglende sortterne.

Carl fortalte, at han også fjerner tidsler, brændenælder og skræpper. Det er der nu ingen grund til, så lad endelig en hel del stå og tag dem kun hver 2./ 3. år. De er gode til f.eks. stillits og andre frøedende fugle og også dagpåfugleøje, admiral, lille ildfugl, det hvide c, nældens takvinge, nælde- og tidselsommerfugl, skræppebladbillen, tidselbåndflue, apionarter og mange andre lever på og af de plantearter.

I øvrigt fra sidste møde: gruppen er fortsat velkommen til at indkøbe de begrænsede træmaterialer, der skal til for at kunne banke 2 lave skamler sammen til børn.

Arbejdsopgaver Bremsbøl Sø:

Hvad	Hvornår	Hvem	Andet
Regelmæssige opgaver			
Tømme skraldespand(e)	Når den/de er fulde	Jesper	Sorteringsløsning med nyt stativ fra Lorenz og tekst på spandene; "Dåser" og "rest", evt. også på tysk
Slå græs på sti mellem p-plads og skjul	Efter behov i sæsonen	Lorenz	
Slå græs på p-plads		Carl (Martin)	
Slå græs på diget foran og omkring skjulet	Når det er så højt, at det hindrer udsyn fra skjul, dvs. juni og juli	Carl (Martin)	
Slå græs på areal mellem diget og vejen	Efter medio august	Jesper	Aftale om årligt slæt efter medio august, hvis fonden har råd
Slå græs på øen	Januar - februar	Carl og Benne (kommunen)	Kræver båd
Fylde folderkasser	Efter behov	Jesper	
Afgræsning, hegn m.v.			
Græsningen også i den smalle lange tange	I græsningssæsonen	Jesper og Sekretariat (Emilie)	Der kommer lidt ændringer, som vi finder penge og får råd, kvægovergang nødvendig
	I tidligt forår	Emilie	Skilte med "tyr i fold – ingen adgang" mv
Skjulet m.v.			
Ombygning af skjulet	Fortsættes i fase 2	Michael Callesen og Martin Iversen er indpisker	Aftale om vask af ruder (Svend Anker)
Formidling i skjulet		Tøndermarsk-initiativet udfører og betaler	Frise skal sættes op. Den er hos Martin. Michael Callesen sætter op, når nye vinduer er på plads
Rensning og oliering af skjulet m.v.	Tør periode i foråret – en arbejdsldordag.	Carl og flest muligt fra gruppen (+ lokalgruppen i Sæd?) Mulig dato 10. april 2021	Evt. afrensning af træ (gelænder, picnicbord).
"Gå ikke op på diget"	Snarest	Martin Iversen og Michael Callesen har bolden Sekretariat (Allan) har lavet stor planche-skilt om det.	"Gå ikke op på diget" planchen er lavet. Stolpe + kæde indkøbes af MC/MI og skal sættes op. MI har stolpe stående. Kæde mv. købes.

Sortterne			
Natura 2000-udpegnig	Søen er nu udpeget som N2000-område.		Derfor opbakning fra kommunen, bl.a. af hensyn til Sortterne
Udlægge redeplatforme til sorttner	Ultimo april - primo maj	Jesper Tofft, Benne m.fl.	Kræver båd
Overvågning	Juni – juli	Alle	Meldinger til Jesper eller Martin
Indsamle redeplatforme	Medio august	Jesper Tofft, Benne m.fl.	Kræver båd
Redekasser			
Forslag om redekasser i hegn langs sti mellem p-plads og skjul.		Carl	Hjørdis sagde OK hertil sidste år og de er sat op. Flere kasser?
Planlagte Ture	Årlig turfolder alle reservater	Allan, Jørn og Martin	
Tilsyn og overvågning	Løbende	Alle	
Fugleovervågning	Løbende	Martin (og andre besøgende)	
Mårhund mv.	Løbende	Søren holder hånd i jægerne	
Vildsvinehegn	Nye gitter i rørunderføringer ved NST på vej? Hvem skal oprense foran og bag de rør og gitre? Emilie kontakter kommunen og NST.		
Andet			
	Øen er ved at blive landfast.		Behov for et projekt med uddybning og evt. ændret overflade på yngleøen.

Søren afsluttede med at takke for årene sammen, og vi ses fra tid til anden til fællestræf, og når jeg kommer på besøg ifm. regulering af mårhund og snak med jægerne.